

PRZEŁOŻONY GENERALNY KARMELITÓW BOSYCH
Corso d'Italia, 38
00198 Roma – Italia

Do Sióstr Karmelitanek Bosych

Rzym, 20 kwietnia 2021

Drogie Siostry,

Dzisiaj mija dwanaście lat mojej posługi jako Przełożonego Generalnego Karmelu Terezańskiego. Zostałem wybrany na ten urząd 20 kwietnia 2009 roku w Fatimie. Kiedy zadano mi rytualne pytanie: Czy przyjmujesz? Myślę, że odpowiedziałem: Tak, przyjmuję, sądząc, że taka jest wola Boża. A w sobie dodałem: nawet jeśli (a może właśnie dlatego) jest to dla mnie niezrozumiałe, wiedząc, kim jestem, jak znikome jest moje doświadczenie (tylko rok jako Przełożony Prowincjalny małej Prowincji) i raczej młody wiek jak na ten urząd (miałem 50 lat). Z perspektywy tych dwunastu lat, zbliżając się już do końca mojego mandatu, mogę tylko dziękować Bogu za wezwanie mnie do tej odpowiedzialności. Mając świadomość wielu popełnionych błędów i wielu spraw, które mogłem rozstrzygnąć lepiej i więcej, dziękuję Panu oraz braciom i siostram, którzy przyjęli mnie z wielką serdecznością i okazali mi wdzięczność znacznie przewyższającą moje zasługi. Wydaje mi się, że dałem wszystko to, kim jestem i co mam, zarówno dobrego jak i złego, ale nade wszystko wiem, że otrzymałem bogactwo rodziny pobłogosławionej przez Pana, będącej powiernikiem niezmiernego daru łaski dla życia Kościoła i świata.

Relacja z Wami, moje drogie Siostry i Matki, jest częścią tego wyjątkowego doświadczenia, które ukształtowało mnie i zmieniło w wielu aspektach. Wiele się *o Was* i *od Was* nauczyłem. Przedtem znałem Was w sposób bardzo ograniczony. Przede wszystkim nie rozumiałem jak głęboka jest więź, która nas łączy, i jak nasze drogi są i powinny pozostać nierozłączne. Odrębne, oczywiście, aby istniała komplementarność i wzajemne ubogacanie, czego pragnęła Święta Matka Teresa, ale uważając, by różnice i autonomia nie zamieniły się w dystans powodujący obcość i niezdolność do wzajemnej i głębokiej komunikacji. W ciągu tych lat często mówiłem o znaczeniu relacji bratersko-siostrzanej komunii i równomiernej wymiany między nami i nadal jestem przekonany, że jest to jedna z dróg, jakimi kroczy odnowa naszego Zakonu. Odnowienie siebie oznacza odnowienie naszych

relacji. Wiemy, że dla męskiej gałęzi Zakonu relacja z żeńską gałęzią nie jest aspektem drugorzędym czy dodatkowym, ale stoi u źródła jej istnienia. My, mężczyźni, często się tego wstydziliśmy, usiłowaliśmy to ukryć i o tym zapomnieć, ale zawsze gdy tak czyniliśmy, ryzykowaliśmy utratę tożsamości i przekształcenie się w coś innego od tego, co Duch Święty podpowiedział Teresie: czy to w grupę pustelników czy też w stowarzyszenie życia apostołskiego. Typowo terecjańska równowaga pomiędzy wymiarem pustelniczym i wymiarem wspólnotowym, jak również specyfika idei życia kontemplacyjnego, które nie oddziela się od historii, ale ją przyjmuje i wprowadza ją wewnątrz relacji z Bogiem, jest w jakiś sposób powiązana z prawidłowością relacji pomiędzy braćmi i siostrami. W tej inwencji Ducha Świętego, którą nazywamy charyzmatem, istnieje równowaga pomiędzy poszczególnymi częściami w ten sposób, że osłabienie lub pominięcie jednego z wymiarów wpływa na harmonię całości. Możemy chyba powiedzieć, że pełnię doświadczenia charyzmatu terecjańskiego, owo „piękno Karmelu”, osiąga się tylko w połączeniu dwóch sposobów jego przeżywania, sposobu sióstr i sposobu braci. Mamy chodzić na dwóch nogach, oddychać dwoma płucami, czując je oba jako nasze narządy, odpowiadające sobie części tego samego ciała.

Nie jest moim zamiarem opisywanie tej relacji w sposób idylliczny, bo to nie byłoby prawdziwe. Nie możemy karmić się iluzjami, którym szybko zaprzecza rzeczywistość, ale przekonaniem, o które się walczy, przede wszystkim ze sobą samym, i którym pozostaje się wiernym pośród prób i trudności. Myślę, że jeśli zastanowimy się nad naszą wzajemną relacją, na poziomie osobistym i wspólnotowym, poczujemy potrzebę prośby o przebaczenie za popełnienie wielu błędów „myślą, mową, uczynkiem i zaniedbaniem”. Ale prawdziwa relacja istnieje i rozwija się tylko w konflikcie światła i cienia, oporu starego człowieka i inspiracji nowego stworzenia, uprzedzeń do przewyciężenia i wolności do zdobycia. To wymagająca droga, która wymaga energii, czasu i pasji. Ogólnie rzecz biorąc, łatwo jest wyświadczać pożyteczne usługi; ale to, co jest trudne, to budowanie relacji po ludzku i duchowo solidnej, na którą można liczyć. Tego właśnie potrzebujemy: wspierać innego/inną, by odkryć, że rzeczywiście jest się wspieranym i kiedy innego/innej brakuje wtedy powstaje próżnia, która grozi upadkiem. Święta Teresa powiedziałaby, że „abyśmy mogli iść naprzód, musimy osłaniać się nawzajem”¹.

Jeśli wziąłem pióro, by do Was napisać, to nie tylko po to, by podziękować Wam za modlitwy i serdeczność, którymi mnie wspierałyście w tych latach, ale także po to, by pozostawić Wam to zaproszenie do przymierza. Teresa szukała sojuszników w realizacji powierzonego jej przez Boga projektu odnowy Karmelu. Prawdę mówiąc, znalazła ich bardzo niewielu, ale bez tych niewielu, pomimo wszelkich łask, jakie otrzymała, nie byłaby w stanie wypełnić swojej misji. Kiedy czyta się jej pisma, uderza klarowność, z jaką dostrzega ona z jednej strony wielkość przedsięwzięcia, do

¹ *Vida* 7, 22: «es menester hacerse espaldas unos a otros los que le sirven, para ir adelante».

którego została powołana, z drugiej zaś swoją małość i potrzebę ludzkiej pomocy, doradców, przewodników drogi; dlatego też nieustannie prosi o nich Pana. Kiedy odnajduje braci i siostry zdolnych do zrozumienia swojej przygody i dzielenia się nią, zawiera z nimi mocny pakt przyjaźni i sojuszu, który wykracza poza uczucia i emocje. Teresa wie, że jest kobietą wrażliwą w relacjach z drugą osobą, ale po długiej i ciężkiej walce została obdarowana spokojem serca wolnego od emocjonalnych zależności. Im bardziej dzieło, które realizuje, przyjmuje konkretną formę, tym bardziej Teresa rzuca się cała w to przedsięwzięcie, walcząc i miłując, cierpiąc i radując się, mając nadzieję i drząc. Ma wielu nieprzyjaciół, ale także niewielu prawdziwych przyjaciół i to jej wystarcza, by iść naprzód.

Dobrze jest pamiętać, z jakiej historii, z jakiego doświadczenia pochodzimy, ponieważ jeśli dziś czujemy potrzebę odrodzenia się i ponownego odkrycia pierwotnego ducha, może się to dokonać jedynie poprzez podobne doświadczenia. Nowe życie rodzi się zawsze poprzez bóle i ryzyko związane z porodem. Nie nabywa się go, ani nie tworzy się go jakimś dekretem. Dekrety przychodzą później, aby uznać dzieło, którego Bóg w nas dokonał. Być może słowo „odrodzić się” okaże się dla niektórych przesadne. A jednak życie duchowe każdego z nas składa się z wielu śmierci i ponownych narodzin i tylko w ten sposób pozostaje żywe. Droga człowieka nie jest drogą biegnącą w linii prostej o jednostajnym ruchu i nie jest taką również droga wspólnoty zakonnej, jeśli nie chcemy jej sprowadzać do jej profilu instytucjonalnego. To jest właściwe instytucjom, że są stabilne i do zmierzenia w terminach ilościowych: możemy policzyć ilu jest członków Zakonu czy danej wspólnoty, ile powołań przychodzi, a ile odchodzi, lata trwania fundacji, liczba domów, ilość zasobów ekonomicznych. To są ważne dane, które uświadamiają nam obiektywną rzeczywistość instytucji i pozwalają przewidywać jej najbliższą przyszłość. Życie to jednak znacznie więcej niż administrowanie instytucją. Jednym z najpoważniejszych niebezpieczeństw naszych czasów jest być może zapominanie o tym, co naprawdę dla człowieka i chrześcijanina oznacza życie i żywienie przekonań, że ludzka egzystencja podzielona jest na czas pracy, aby konstrukcja działała, i na czas wolny, aby się zrelaksować i rozluźnić napięcia. Jeśliby przypadkiem taka wizja życia i człowieka pojawiła się także w naszych wspólnotach i w naszych duszach, istnieje wtedy konieczność odrodzenia, cofnięcia się i rozpoczęcia na nowo. Nie ma bowiem znaczenia, dla jakiej instytucji czy firmy się pracuje: ważne jest, by zrozumieć czy my także staliśmy się częścią systemu, który przyzwyczaja nas raczej do funkcjonowania niż do istnienia². Ryzykujemy nawet, że pandemię, w której tkwimy od ponad roku, możemy traktować i przeżywać jak jakieś zacięcie się maszyny, i czekać aż zacznie ona funkcjonować jak dawniej, a może jeszcze lepiej.

---

² Nawiązuję do tytułu książki M. BENASAYAG, *Funzionare o esistere?*, Vita e Pensiero, Milano 2019.

Nie jest to miejsce do zagłębiania się w skomplikowane analizy filozoficzne i socjologiczne czasów, w których żyjemy, ale też nie możemy się dyspensować od poważnej refleksji nad nimi, tak jakby przestrzeń naszych konwentów i klasztorów była całkiem odporna na mentalność dzisiejszego świata. Wiemy dobrze, że tak nie jest i nie może być. Pan nie zabrał swoich uczniów ze świata, ale dał im poprzez dar Ducha wolność, by nie byli z tego świata (por. J 15, 19). Bycie Jego oznacza bycie nie z tego świata, a to zakłada ciągłą walkę i czujność nad sobą. Jeśli naszą uwagę przykuwają inne troski, a nasza wolność myślenia i działania jest silnie uwarunkowana przez otaczające nas środowisko, wtedy możemy uznać naszą walkę za przegraną. Nasze widzenie staje się niewyraźne i nie jesteśmy już w stanie patrzeć poza powierzchnię, dostrzegać znaki obecności Boga i ziarna przyszłości, jakie On składa w naszym życiu. W ten sposób pozbawiamy Kościół i świat naszej najbardziej autentycznej i istotnej posługi. A któż bardziej niż osoby zakonne i osoby kontemplacyjne powinny pomóc Kościołowi i światu dostrzec jasnym i proroczym spojrzeniem plan Boży wpleciony w zawile fabuły naszej historii? Pamiętajcie o zachęcie, którą skierował do Was papież Franciszek: „Bądźcie pochodniami, które oświetlają drogę mężczyzn i kobiet pośród ciemnej nocy czasu. Bądźcie stróżami poranka, którzy ogłaszają wschód słońca. Poprzez wasze przemienione życie i przez słowa proste, rozważane w milczeniu, ukażcie nam Tego, który jest Drogą, Prawdą i Życiem, jedyne Pana, który daje pełnię naszej egzystencji i udziela życia w obfitości”. I kończy: „Nie pozwólcie, aby zagasło prorocstwo Waszego życia złożonego w darze” (*Vultum Dei quaerere* 6). O to właśnie chodzi: o zachowanie przy życiu prorocstwa zawartego w naszym karmelitańsko-terezjańskim powołaniu.

Nie jestem pesymistą, drogie Siostry. Jak mógłbym nim być po tych wszystkich latach, jakie przeżyłem w kontakcie z tak wieloma osobami kochającymi Boga i oddającymi z radością swoje życie? Jestem pewien, że ogień Ducha nie gaśnie, ale pozostaje i zachowuje się jak żarzące się węgle w popiele w oczekiwaniu na nowy podmuch, który je ożywi. Musimy się modlić, aby to tchnienie życia nadal unosiło się nad Karmelem. Ale musimy też pomagać sobie nawzajem w pozbywaniu się złudzeń, jak zwykła mawiać święta Teresa. Nie ma czasu na zamartwianie się sprawami małej wagi (por. D 1, 5)³. Z bólem zauważam, że często zajmujemy się właśnie rzeczami mniej ważnymi, marnując czas i energię na to, co nie daje życia, albo już jest martwe, podczas gdy zaniedbujemy czerpanie ze źródeł wody żywej. Na przestrzeni tych lat towarzyszył mi werset z Księgi Przysłów, który cytowałem wielokrotnie, werset szczególnie bliski autorowi, a nawet świadkowi, który z proroczą jasnością rozpoznał wyzwania Kościoła w naszych czasach, Dietrichowi Bonhöfferowi: „Z całą pilnością strzeż swego serca, bo życie ma tam swoje źródło” (Prz 4, 23). Obawiam się, że nie strzeżemy dostatecznie naszego serca, nie słuchamy go, nie leczymy go i nie dbamy o nie. Łatwo więc gnieźdzą się w nim ci, których starożytny monastycyzm nazywał „złymi duchami”. To jest

³ *Camino* 1, 5: «negocios de poca importancia».

właśnie kwestia, którą warto się zająć: kto zamieszkuje moje serce? W czyich rękach złożyłem klucze do niego? Myślmy, że jesteśmy jego właścicielami i z całą szczerością chcemy oddać je w ręce naszego Przyjaciela i Pana, ale w rzeczywistości często tak nie jest. Niepostrzeżenie pozwoliliśmy wpuścić do siebie i do naszych wspólnot złe duchy, które teraz krążą swobodnie i kierują nas w ślepe zaułki światowości.

Musimy o tym wszystkim rozmawiać, aby pomagać sobie nawzajem jako bracia i siostry, aby stworzyć wspólny front przeciwko tej inwazji, która pozbawia nas jedynej rzeczy, dla której warto przeżywać to życie: radykalizmu serca oddającego się bezgranicznie Jezusowi i Jego Słowu. Nie potrzebujemy lęklivego wycofywania się ani też iluzorycznego uciekania wprzód, które wydają się tylko ominięciem prawdziwego problemu, z którym trzeba się zmierzyć. To nie liczba domów ani powołań, nie ilość działalności, które będziemy w stanie prowadzić zapewnią nam przyszłość godną naszej przeszłości. To odwaga poszukiwania prawdy w nas i na zewnątrz nas i podejmowania decyzji zgodnych z tym, co uznaliśmy za prawdę; i nie ma znaczenia, że nie odpowiada to temu, czego oczekuje świat, ani temu, co dotychczas było czynione. Nie ulega wątpliwości, że w ciągu najbliższych lat będzie nas coraz mniej, ale to mnie nie niepokoi. Jeśli się rozdzielimy, jeśli pozwolimy rozpraszać się sprawom świata i ciała, przebranych często w formy zakonne i duchowe, wtedy będziemy mieć powód do prawdziwego niepokoju.

Waszej modlitwie zawierzam drogę przygotowań do najbliższej Kapituły Generalnej. Wiem, że nie zabraknie nam Waszego duchowego i siostrzanego wsparcia. Niech Maryja będzie naszą przewodniczką i mistrzynią w przyjmowaniu Słowa i zgadzaniu się, by stawało się ono ciałem pośród nas.

Wasz brat w Karmelu

br. Saverio Cannistrà OCD

Tłumaczenie: o. Grzegorz A. Malec OCD

Za: carmelitaniscalzi.org